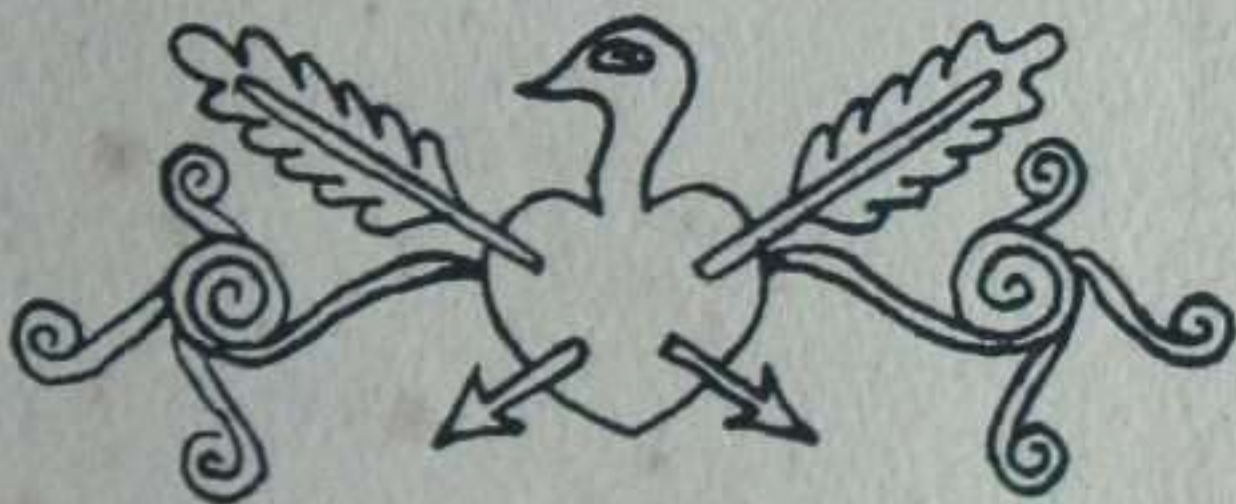

Goiz-Aize

MUNIATEGI'TAR SABIW

N- 60295
F- 61081

ATV
27094

GOIZ-AIZE

Muniategi'tar' Sabin

BILBAO'N, MCMXXXVI

ZURAK-idazkola ta irarkolea, Bilbao, Henao-txaidian 50 gn.

Eskeintza:

Astorkia'tar Luke

eta

Muniategi'tar Peli

*guraso mañiai opalduten
dautset olerki-txorta au.*

AURÉ-ITZA

Olerkarijak esku-artian zer daukan? Udabañirik edereñaen usañak atz-puntetan geratu yakoz. Inok ez bestian esan dausku Noailles emakumiak, bere «L'Offrande a la nature» deritxon olerkijan:

*Je me suis appuyée à la beauté de monde
et j'ai tenu l'odeur des saisons dans mes mains.*

Beretzat Eder'ak autu daunaren begijetan argirik bixigenak dagoz. ¡Zelako goritasuna aren ezpanetan! Lañosa gustijakin mosuka ibili ete yaku? Olerkarijaren sentzumenak, goiztañak dira. Zadoñ au eztaikie igarí gustijak. Soloetako luí apatzaren kolkuian datzazan azijaen erne-aldiko otsak eurak, be, entzun

daruaz oleřkari jayo danaz. ¿Nun egiten dabezan orilako loreak? Berak bakarrik daki.

Ořexegatik urbiltzen gara oleřkarijengana. ¿Zenbatzu zador euren idaztiñuan! Artotzaetan axe mia ibili dabilan legetxe, oleřkarijaren ahapal-artian, be, goiko Arnasa dabil.

Zabaldu egixu idaztiño au.

Muniategi'tar Sabin, oleřkari gaste-gastiarena dozu. Bizkaï'ko itxaso araren urdiña dauko begi-barranean. Eder eta On'ak eurentzat autetsi eben. Buru ameskořa eukan eta aruntz-onuntz ibili-ixan da bere euzko-txapela buruban ebala. Ondo ikasi eban: Atzerijan luřa garatz, oña ipiñi egik baratz. Edo beste a: Atzeri, otseri.

Filipinas, Indi eta Txina-luřaldietako ortziak zelakuak diran ikusi dauz Ikuskixun bakanak! Berein itxasori kolkua uratu dautsoe. ¿Eta oindiño ume bat baño ezta!

Muniategi'k dardara, ikara barija dakařskigu. Odei zador'tsuben itsurak; palmondoen amets-nayak, Kolonbo'ko belaeen baltza. Gauř arte ixan doguzan

olerkarijakandik zerbaitek berestu darua. Bere begijak duakaz.

Gitxigan aurkitu daikegu gaste onengan aurkitzen dogun eder-ti-miña. Gauza gustijetan idoro darua eder-tasunaren zantzuba. Euzko-Eler-tijak asko itxaron daike mutil onengandik.

Mañetasuna

Mañetasunik eztaukona, gixon ila dozu. Gaste bati ondo dagokijoz ur-zeko uztaya eta azkona. Muniategi-k, be, bijotza zabaldu dautso ludijaren jaube dan Auñari. ¿Eromantiku-arauz?

«Mañasuna

—bixitzako ondasuna—

amets zuri garbijakin

gorde

bijotzaren sustařetan!»

Ituna eztanik eztaikegu idatzi. Baña gai beresija aurkitu eztaunaren mañetasuna itsu-itsuka dabil.

Baña oleñkarijak ondo daki zelako mañetasuna jayo yakon.

*«Neure kantea entzunaz
dardar jañi zan ixaña, mañe-ikaraz.
Dardar baratzeko lorak
eta gabaren begijak.
Dardar mañe-miñez zoraturik
neskatxa mañagañijak!»*

Baña ezta naiko. Txorijak, arats-berak eta zugatzak, gauza ta ixaki gustijak mañe dauz.

*«Bi mila ezpan goñi zabaldu ziran
mila abo itaunlari:
Mañatzen nauk oleñkari?
—Bai gustijok zarie neure mañiak!»*

¿Zetarako laskituko doguz gogai oneik? «Gaber-diko amesa», «Inguma biti», «Udabañiko eresija», idaztiño geyena ikutu batek darabil. Gauñ itun dan mañetasuna, bijañ poztasuna ixango dalakuan gagoz. Loran agiri dana, igali umua, be, ixango da.

Ume-olerkijak

Umientzat olerkijak egitia, ezta ereza. Gai arin-arin bat esku-artian artzen danian, ariskuz artzen da. Ingumak atzemon ordukoxe laskituten dira. Eztago euzko-elerrijan umientzat egiñiko olerki asko.

Idazti onetan, oratiño, alagalakuak irakuri daikuguz. «Ume itxastararena». ¡Politagorik!

*«Bijař, aundija nazanian
neure ingizko ixontzijan
itxasora jungo naz ama;
bijař, aundija nazanian...*

¿Eta zer bila juango ete-yaku olerkari au? Aundija ixango danian «Ixařak sortzen diran eri ikusgarira» elduko ei-da. Ara zer dakařken:

*«Ta eun ixař ta artixař bat
sařtuko diřuk ixontzijan».*

Begiko yaku olerkitxu au. Euzko-ikastoletan-eta bost bidař oguzi-eraingo dautsez ahapal samuř oneik!

Arau bardiñez egiña dogu «Txori Donetsija», be. Sabin gaste onen asmuak zelakuak diran dakigunok, ume-olekiz egindako idaztiño bat ditxarogu.

Izkuntza

Gautegiz-Arteaga. Baseñi zurija, olo-loka bat-antzo, solo zabalen erdijan. Umekondo zur bat esko-laruntz dua. Irakasle españararak eztaki euzkerarik, beraz erdereba baño ezta entzuten.

Egun baten, amabost urteko mutikua urun-aldera dua. Filipinas-ugarñietara dei-egin dautse. ¿Zer ikasi egikian bere bere uritxuko ikastolean? Gauz aundi-rik ez! Ogeta bi urte-artio lanari ekin-ekinaz. Zer irakuñi ete-dau? Dana dala Euzkadi'ra itxuli danekoxe olekari gorengo agertu yaku. ¡Gaste onen zurtasuna!

Bere arbasoen elia ikasi ta adiraldu darua. Akats batzu aurkitu daikioguz, aditza zelan erabili biar leukian, be, beti eztaki. Baña utsok ezer eztira. Ordez ahapal garden eta argijak emon dauskuz, edonok ulertu daikiazanak. Muniategi'tar Sabin'aren bertso

oneik erijak berak onartuko dauz, ulertezak dira
ba-ta.

Abintzea

Abintza zoragarria oraino au. Bizkaiko olerkari-
rik gorengoetakua ixango yakun gaste oni, bide ge-
yenak zabaltzen yakoz. Rabindranath Tagore'ren
antza emoten dautsagu bere idazlanetan. Arek legetxe
ixadija mate darua. Gogai sakonak eztarabiltz, baña
bijotzeko orijorik gozoenagaz igurtziten dauz ikuski-
xunak-eta.

«Lizardi» il zanian itun gengoan; gauz pozik
gagoz. Muniategi'ren olerkijak edozein elektik beret-
zat autuko leukez. Ume itxastara itxuli zanian oyu-
egijoen:

«¡E, itxastar—
eure ingizko ixontzijan,
itxastar gaste, nundik dakark
oren beste argi—ondasun?—

¡Orixe diadar-egiten dautsogu! ¿Nundik ete-da-
kartz gaste onek orenbeste ondasun? Idaztiño au ondo
irakuñiko dabenak igari al-ixango dabe olerkari

on-on baten aurian gagozala. ¡Eta orduban, orduban entzungo dana!»

*«Kayan entzungo dan txalotsa,
nik edestuko dodanian...!»*

LAUAXETA.

Ereñozar

Euzko-mendigoxalíai.

Negu eta uda,
orlegiz yantzirik dager
Ereñozar'ko mendija!
Bere babesbian
lo datza neure erija
etxe baktotxetik
ke-ariña darijola
ametsez beterik...

¡Oi, bere ederitasuna
lanbru ilun edo
edurez yanzten danian!
¡Gorantz igoteko
gara soitzen yat barnean!

Irakurle, inoiz
ezagoz mendi orretan?

Bere edestija
ez al'dozu ezagutzen?
Mikel Deuna eta
Deabruaren gudua
eztozu iñoiz be, entzun?

Mikel Deunak ta Txerrenak
bijak gura eben
Ereñozañ'en agindu,
¡baña bijak ezin ixan!...
Zerua ta Inpernua
asañatu ziran eta
zeingeyagokorako,
Mikel Deuna ta Txerrena
mendiratu ziran;
Mikel'ak aitz baten ganian
bere ezpata luzia
itxi ixan eban...

¡Oi, Txerren adarñsubak
burutik kendu ba'tuzan!

Galur-galurian,
amuruz beterik,
zeñek urunago
saltateko gertu ziran.

¡Oi, uniaren lañija
goi ta beyaren erdijan!
Lenengo Mikel Deuna
gero, Deabrua...

¡A! edesti ori
zuk eztozula ziñisten?
Deabruaren apatxak
begijakin ikusteko,
betor ba, neurekin
Ereñozaí'era!
Eta Muruetagana'ra
Añi-zapal baten dagon
Gongotzon, Mikel Deunaren
odola gurütuten!

Nor ixan zan garalia?
¡Ez aldautzut esan?

Ara, an... goi-goyan...
Gautegiz Arteaga'tik
lañopian, eskutuki,
baselez polit bat
eztozu ikusten?

.....

Negu eta uda,
orlegiz yantzirik dager
Ereñoza'ko mendija!
Bere babespian,
lo datza neure erija
etxe bakoxtetik
ke-ariña darijola
ametsez beterik...

¡Oi, bere edertasuna
lanbru ilun edo,
edufez yanzten danian!
¡Gorantz igoteko
gafa softzen da barnean!

¡Ez autortu!

Bijotza,
galendun eden mingotsa
bijañ edan eztagixun,
ez esan,
ez autoñtu ezpanakin
zer daukozun begijetan!
Mañasuna
—bixitzako ondasuna—
amets zuri garbijakin
gorde
bijotzaren sustañetan.
Zorijona
mosu bero lixunakin
betiko gal eztagixun
ez esan,
ez autoñtu ezpanakin
zer daukozun begijetan.
Mañasuna

—bixitzako ondasuna—
amets zuri garbijakin
gorde
bijotzaren sustařetan!

Añain - Saltzalia

Eguzkijaz batera dator
kayaldeko iribañia;
eguzkijaz batera dator
neska añain-saltzalia.

Zenbat gaste dago lañijan
noiz etorko ete zarean!

Otzara luzia buruban
—añañak saltoka bañuban—
Otzara luzia buruban
eta zenbat ames kolkuan?

Esku bat daukazu geñijan
bestia jolaska axian.
Nexka! Kantauri itxasuan
begijok margoztu zenduzan?

Txitxañuak eta sardiñak
—itxasoko okela mamiñak—
zeure ointxubakin batian
saltoka dozuz buru-ganian.

Zenbat gaste dago lañijan
noiz etoriko ete zarean!

Zeure abots bulañtsuba
—itxasuaren ofu leguna—
ortzirantz pozkiro dua...
¡zer ete da gastetasuna!

Gorputzoi dabilzu bai, pinpin,
—oñak etxerik-etxe arin—
Otzara luzia buruban
eta zenbat ames kolkuan?

Txitxañuak eta sardiñak
—itxasoko okela mamiñak—
zeure amesakin batian
saltoka dozuz buru-ganian.

¡Zenbat gaste dago lañijan
noiz etoriko ete zarean!

Kabi utsa

Udabañiko egun alai loratsubetan
Toki ederean, txori bik egin leben
Kabitxu bat, bertan zorijontsu euren
Bixitza gustijen bixiteko ustetan.

Eta mañekiro dabilzazanian,
Adañ batetik bestera, abes ta abes,
Orduban, bene-benetan, zorijonez,
Gero miña jayoten da kabijan:

Uñetxindoñ kumetxuba datoñ ludira...
Gurasoen bijotzak mañasunez beteta
Poz-pozik dagoz txoritxubari begira...

Baña ezta, ez, luzaroko zorijona,
Kayola bataz mutil kozkoña datoñ-ta.
¡An dua txoritxu mañiaren poztasuna!

Kolombo'ko belak

¡Oi, ene neure euzko-begi, begi urdiñak!
Zeylon uraftian, Kolombo'ko urijan
Zenbat bela ikus dozubez egazean
Aragi ustelez beterik erpiñak?

Bela gustijak lez baltzak ta loyak ziran,
Baña ez euretariko bat il, ez ikutu...
Abere goñarak dira ta, benetan
Eurentzat obarik ezin leike arkitu.

Ixontzija egaka doya itxas-ganian
Alañasunez itxirik an, urijan,
Kolombo'ko bela aragi ustel-zaliak.

Ai, al baneuke al, efi oñen antzian
Itxi, bañuki emen, neure bijotzian
Sartu diran oñura baltz eta loyak!

Kolombo'tik urtekeran «President Adams» ixontzian.

Liluratubarena

Lats-axia artotzan kantari,
tanbolin-soñua enparantzan:
ametsezko gastaro bixitzan
neskutz pilua dantza-dantzari.

Oi, ba'neki neskutz ezezaunoi
ba'neki, mañia nun zagozan!

Mañagar adu ezkongiliak
ixilki diraust belarondora:
«au, a, bestia... ¡zuaz ondora!
aneika daukazuz mañaliak».

Oi, ba'neki neskutz ezezaunoi
ba'neki, mañia nun zagozan!

Emakume-añtian galdurik
zeure irudi-atzetik nabil;
zeure irudi-atzetik nabil
mañontzi sutsuba jasorik.

Oi, ba'neki neschutz ezezaunoi
ba'neki, mañia nun zagozan!

Begijak zugaratzen ba'dira
lasterki dazañut ezpanetan
ba, Ixadi-aoz mintzaten zara
zeure egikera gustijetan!

Oi, ba'neki neschutz ezezaunoi
ba'neki, mañia nun zagozan!

Oldozkun sakonakin bildurik
ostiña daukazu begijetan;
kanta ariñakin margozturik
odol zerutaña ezpanetan.

Oi, ba'neki neschutz ezezaunoi
ba'neki, mañia nun zagozan!

Sar naiz emakumien begijetan
ta eztot osotu neure amesik;
bañuratu naiz bijotz danetan
ta eztot idoro mañasunik.

Oi, ba'neki neschutz ezezaunoi
ba'neki, mañia nun zagozan!

Izkuntza ixila

¡Beti begijakin!
Baña,
ixilik dago
ta, ixilik nago...

Oi, ene begi urdiñok
zeñ itaundu dautzazube?
Nik eztakit ezeñ
ta ezin neike erantzun.
Itaundu edoi, ixaf ta
ortzi zabalai;
itaundu bedañ, lora ta
ludi gustijai;
itaundu zeure bijotz ta
neskutz edeñ oñen ezpan—
goñi sutsubai.
Nik eztakit ezeñ
ta ezin neike erantzun.

¡Beti begijakin!
Baña,
ixilik dago
ta, ixilik nago...

Oi, ene begi urdiñok
ezer erantzun dautzube?

Baikortasuna

Goxeko eguzki argijaren menpian
anei mitxeleta zuri egaka dabiltz
lañoondo zoragañijen goi-aldian,
lili-buruben zain, bat zabalduko ba'litz!

Legun, axiak, bijotz-onduan mun-dagist.
Goxaren adia, ¿ain ixilki, ain bigun
bijotzai eskintzeko ainbat gozotasun
neskutzaren mañasunak ete dargist?

Eztot ulertzen ez, zure goitaf izkuntza.
baña ainbat edertasunek zoraturik
uste dot baso ta oyanen lorakuntza

neugañik sortuko zala, neure omenez,
ta neke-miñak uxatuz, argiz bildurik,
Mañagar datorkidala esku zabalez...

Zeugaitik

Mañasunezko bide pozgaririk
lañopian, eskutuki,
zeu agertuz batera sortu ziran
ezauge yatazan biotz-ikarak:
oñaze eta ezbai mingariak,
poztasun ta itxaropen lañiak.

Ta, ezbaitasun ta naigabepian
betiko jausiko nintzan
eripe yatan bideska estuan,
zeure neskutz begietan idoro
ezpaneban goiko laguntasuna,
ezbaitasunak bastertuz
jaraitzeko gogoz, bide autua...

Orain, ¡O, ene maiteno maitia!
elburu dan geroko batasunak
damostan pozez— eripea leunduz—

zeugañik,
leunkiro dargist gaba dan ilunak
zabaldurik bixitzako atiak;
zeugañik,
ametsezko lorategiñik datorz
inok inoiz susma-bako
luringai zoragañiak,
ta iturñi gardenetik,
itxaso bañien eres sakonak.
Zeugañik:

zeure begi amesgañi
ta oin ariñakatiñik,
zeuria dan ao txiki
ta esku poliñakatiñik.

Zeugañik, jene itxaropen-lore!
biotzaren maitasunezko ondasuna
zeuretzat oso ugaritu dedin,
ametsezko otoi samuñenakin
(mendi-goñik ta beraño)
gogotik
ludiarñi kendu neutson mamiña
ta amaige dan ortzi diztikoñai
neure begi-niniakin
(gau ilargitsu batean)

ixilkiro ostu neutson
bere izkidun azala.

Orain, irudi edereez yantzirik
gartsuki dagertzut ene biotza,
zeuk naidozunian ¡maite!
gogo onez, espantxuak zabalduz
erantzun dagidazun: bai

Itxaropena

Mendi, zelai eta aranak
baso, ereka eta ibararak
legoñte luziaren menpian
gora-begira, ao-zabalik.
Inguru gustija
egarajak dauka!
Zeru urdiñean odei baltza,
—eurijen jaubia—
igeska digaro
tantarik luñai eskiñi-barik.

Añatsaldeko euzki epelak
leunkiro darakañsku gaba.
Iluntzean ixartxu edeña
dir-dir agertzen da oztiñan.
Ta luñ legoñtuba,
luñ liluratuba
begiz-gora, ametsez beterik.
Itz ixilez diño:
A, añats leuneko
odei txukuna noiz biuñtuko da?

Atzipetubarena

Oi, zenbat bide
zeugañik ibili nintzan
ta zenbat neke
zeugañik jaso nebazan!

Baña dana alpeñik
dana, gustiz alpeñik!

¡Zeugañik!
Neure bixija,
neure naimena
ta neure mañasunaren giltzak
zeure eskubetan laga nituzan!
Eta,
ametsezko estalgiz bildurik,
zeruaren azal diztikoña,
ludijaren onura mamiña
ta itxasuaren bafen sakona

mātekiro opaldu neutzuzan,
danakin bijotz on bat egiñik,
¡zeuretzat!
Eta,
neure bixija,
neure maimena
ta neure mātasunaren giltzak
zeure eskubetan laga nituzan!

Ta zuk ezenduban nai,
ta zuk ezenduban nai...

Luzaro,
zeure atzian,
zeure menpian
liluraturik ibili nintzan
noiz mātatuko ete ninduzun!
Eta,
ixil-ixilik, neure begijak
zeure begitxuetañ jañirik
ta zeure eskutxu politak
neuriakin, legun, bat-egiñik,
lei-bixiz, neure mātasuna
sakonki azalduten neutzun.
¡Eta,
luzaro

zeure atzian,
zeure menpian
liñuraturik ibili nintzan
noiz mañatuko ete ninduzun!

Baña dana alpeñik,
dana, gustiz alpeñik!

Il zan, bai,
il zan betiko,
ene mañasuna!
Juan zan, urundu zan nigandik
urundu zan amesak bastertuz!
Eta,
naigabezko bide itunetik,
guzuña baño nabaitzen ezan
gau ilun ta ikaragañijan
bañuratu nintzan, zoraturik...
Baña ene bañundi iluna
argitu zan, argitu zan nozbait!
Baña,
il zan, bai,
il zan betiko,
ene mañasuna!
Juan zan, urundu zan nigandik
urundu zan, amesak bastertuz!

Oi, zenbat bide
zeugañik ibili nintzan
ta zenbat neke
zeugañik jaso nebazan!

Baña dana alpeñik
dana, gustiz alpeñik!

Argija

Jakiñeza maltzuñak labankeriz
jaso ninduben ixarētaraño.
Gero beko zakar-osiñeraño
erori nintzan gogo-kaltegañiz.

Ilunetik argitara egaiz nai,
baña egoetan indañik ez, Jauna!
Sendotu dedin adimen biguna
norbait eztozu bialduko neure-zai?

Bakañik nago bakañdi baltzean,
azpijan naukoe, zatarkeripean,
uñatu nairik betiko argija...

¡Oi, barneko jakin-nayen egañija!
Jaunaren baratzeke lora kutuna
iñoiz geugan eukiko eztoguna!

Eta orain...

¡Eta orain zeu zatoz
mañontzi betia eskuban dozula!
¿Zegaitik zatoz zegaitik?
Ene
begijari ainbat malko
ixuri daragijotson
ta atzo ainbat mañe neban bijotzoi
legunkiro dopalstezu
zeure ames estitsubenakin bildurik...
Baña
¡berandu zatoz berandu!
Zeure ezetz saminkoñak
luñeratu zituzan nire amesak
eta, ene bijotzean
samuñtasunez beterik,
ganezka, irakitxen neukon odola
zeure begi edefakin
edenez bete zenduban.

Beste bide eder batetik jo neban
ta beste begitxu batzuk
neure begijetatik bañuratu ziran,
eta, gogo samindubak
beste gogo baten magal zoruntsuban
daufki bere atsedena.

¡Eta orain zeu zatoz
mañontzi betia eskuban dozula!
¿Zegatik zatoz zegatik?

Udako gaba

Eguzki-argi mia uxatuz
gaba dator, udako gaba.
¿Ames-luñinkayak zabalduz
zer ete dakarzu luñera?

Gora eta bera
begira nago amesetan:
goyan ilaŕgija
ixaŕakin diz-diz izketan;
beyan, bertanbera,
soloko garija
axe leunakaz dabil dantzan!

Alkaŕen atzian
zugatzetan ipuŕtaŕgijak
jolasean duaz!
oŕ-emenka zaunka txakufaŕak.
Baso-aldian gau-txorijak
alaru ta egaz!

Ta neure auzoko leyuan
—mañusun-gaña darijola—
abestixu samur bat dantzut.
¡Oñen abots leuna yaukuan
neskatxa poxpola,
bijotz samur ori
beste batentzat ezpalitza!

Gora eta bera
liluraz nabil amesetan:
goyan ilargija
ixañakin diz-diz izketan;
beyan, beñtanbera,
soloko garija
axe leunazaz dabil dantzan.

Ames danak zeuregan bilduz
argizko lañosadun gaba,
izpijen artian goralduz
zer ete daruak zerura?

Goxeko adikunea

(Andre Ady.—1867-1919)

¡Ene ludi poliña
lañosakaz jantzija,
nekez datzan soñaren
zorunezko ats-alpeña!
Zadoñoña, argitsuba
anei abi bigunez;
¡juri zoragañija!
¡Goxeko eresi deuna
bixitzako soñua,
zoragañizko kantea!
Bixitza litzaken ona!
Zenbat ames dagijan
eta dana bestiena;
zenbat uré dirdiraz
eta dana bestiena;
zenbat emakume edef
eta dana bestiena;

zenbat atsegin bañi
marmara gozuenaz,
eta danak bestienak;
zenbat egi-nai sortzen
eta danak bestienak;
zenbat gauza dirdikor
eta zein ederak danak,
eta zein deun-deunak...
¡Baña danak bestienak!

Iñunabañak baseñijan

Intza'tar Joseba'ri bijotzez.

I

Azkañ-azkar kabirantz doya gau-txorija,
bere egun ñunai emonik amaya;
ixañak egun-sentijaz, laño-añtian
osoro galtzen dira oñtzi zabalian.

Euzki goiztañak dei dagitso Egunari.
ta Egunak, «Goñijeneko, Kepandon»i,
oya itxi-ta, juteko oñbel zabaltzen
basoko garoaz usteldu ezdañezen.

Nunañik datoñtz txorijen txoñotxiuak.
Iñibañe dagi alai, andere Luñak,
jasorik eguzkijaren laztan biguna.

Ta oñtzi oñtin-zabaletik gora doya
ludiko edeñtasun oron egilia,
basteñ danetan zabaldurik ondasuna.

II

Ate ilunak edegiten ditu gabak
eta, itzal-arztean, ludiya estalduz,
uri ta baseñi, itxaso ta basuak
lotara doyaz, gañantzi gustija galduz.

Kepandon, sukaldian dago oerako geñt,
arñtoak gañandu ta txokoñak eñeten,
ipuin zañak gogoratuñ, su-txinpeñt
goñijetan noizik-bein eskuak berotzen.

Ate-biñañtetik datoñ axe labana,
Kepandonek bijañko itxi daiskun, bere
«Peru eta Maritxu'n» edesti kutuna.

Eta gogoz, otoi-ondoren, lo-goñuak,
baseñitañai amesetan darakutsez
begijakin ikusge diran zokonduak.

Arto opilak

Erduze ona mutilak
egur-gaŕastak ekaŕten.
Gaur, amana dabil laban
opil bigunak eŕeten.

Opilaren usaintsuba,
geldiro eŕenikua!

Labarto usaintsu eta,
axartozko opiltxubak
amamak baŕno obeto,
nok ete dakiz eŕeten?

Opilaren usaintsuba,
geldiro eŕenikua!

Erduze ona mutilak
eguf-garastak ekarfen.
Gauf, amama dabil laban
opil bigunak ereten.

Opilaren usaintsuba,
geldiro erenikua!

Atsedenaldira

Ixadijaren magal urtsuban
gelditu zatez ene Abes-min,
edan-arte, geldi, une baten!

Neure luí ta neure itxasua,
oi, neure ametsezko zeruba!
Ederitasunez bete-beterik
emoidazu neure edontzija
emoidazu, aien!

Edanda, ibil ta ibil nedin
ardau zerutaz moskorturik:
(itxaso sakon eta ligoiez)
gaui emen-berton eta biaz an,
mate-kanta ariñak kantetan.

Neure luí ta neure itxasua,
oi, neure ametsezko zeruba!

Edertasunez bete-beterik
emoidazu neure edontzija
emoidazu, aŕen!

Ixadijaren magal urtsuban
geldiŕu zaŕen ene Abes-min,
edan-aŕte, geldi, une baten!

Gabekua

Eguna amaikeran Eguzki'k itxasora
jaurti eban bere buru argija,
ta, Ilargi pozañen datoñ mendiñik gora
ikusteko gabeko bixi zoragañija.

Zugatzetan dabiltz ipurtañgijak dantzari,
zugatz bakotxian ortzi edeñ bat sorturik,
uri ta baseñijetan txakuñak zaunkari,
bide ertzetan, maitaleak ametsez josirik...

Ipurtañgijak dantzari, txakuñak zaunkari
maiteleak... ¿ta, zu begiz-gora olerkari?
¿zazpi ixañetatik zein da zure kutuna?

¡Olerkari gaxua! Zoaz ames-egoetan
ixañetaraño ta goiko ixar orotan
asetu zeure bijotzan gurari kutuna!

Itxaron ama

Pinaga'tar Paul'i, bijotzez.

Sofkaldeko Abeñi onetara eldu nintzan
itxirik neure alañtasun eta poz gustijak,
itxirik neure gurasuak baseñi-bixitzan
negañez, saminduta ain bijotz maitagañijak.

Oi, zenbat bideñ dantzut amatxuk niri esana:
«Noiz-añte zoyaz, noiz-añte ene seme laztana?
«Zeu zara seme, zeu, neure bixijaren bixija,
neure maitasuna eta itxaropen gustija!»

«Aztuko dozu zeure ama? ¿eta Abeñija?
¿ta, basteñtuko dozuz euzkal -ekandu onak?
¿Alpeñik ete da, ba, neure alegin gustija?»

¿Aztu? Ez, ama, itxaron beti, itxaron gogoñ,
Laiteñ Abeñirantz natoñ, gogoz entzutera oñ
maitasuna darijen euzkerazko itz samuñak!

Manapla (Filipinas Ugartedija).

Gaberdiko amesa

¡Betoñ neure lua,
Betoñ egi biuñtuz
bartko ames gozua!

¡Amesaren pozgañija
ames atsegiña neure bartko amesa!
Edoi-añtetik igaroz
unetxu baten, ¡zazt! ixañeratu nintzan
txoriño baten antzean.

Uñretxindoña zan bijotz onen jaubia
ta egaizka joian.
Nigandik aldendu zan txori zolia!
Baña besuak zabalduz,
—mañasunaren egoz—
unetxu baten ¡zazt! ixañeratu nintzan.

Ixañeko baratz mardul argijan
eriñotz baten ganian

txori mañia idoro neban kantari...
Jaso nebazan pozkiro besuak,
jaso nebazan mañeki
ta emon neutson abesari:

«Nora zua mañia,
nora ain kantari?
Neuregan dot ixaña,
neuregan eguzki.
¡Edozenbat argi-izpi!
Nora zua mañia
nora ain kantari?»

Neure kantea entzunaz
dardar jañi zan ixaña mañe-ikaraz;
dardar baratzeke lorak
eta gabaren begijak.
Dardar mañe-miñez zoraturik
neskatxa mañagañijak!

Bi miña ezpan goñi zabaldu ziran,
miña abo itaunlari:
«Mañetzen nauk olerkari?»
—Bai, gustijok zarie neure mañiak,
baña txori eder ori
neure mañerik mañiena!

Jatsi zan zugatzetik txorija...
¡A zan alatz ariñarija!
Txorija zana neskatil lirain biurtu yatan:
ezpanak goñi-goñijak
ule baltz luze-luzia,
begitxu zoragarijak...
«Mañe zañut» — esan eustan.
Erantzun-ordez mosutxu bat emon neutsan.

Mosu bat emon, beste bat artu!
Eta ixañez-ixañ alkañturik
gaberdijan luñeratu gintzan
ixañ-izpijen jantzijan bildurik.

¡Amesaren pozgarija,
ames atsegiña neure bartko amesa!
¡Zorijontsuba bai ixango nintzake,
zorijonez bete-betia
ames a egi biurtuko ba'litzake!

¡Betoñ neure lua,
betoñ egi biurtuz
bartko ames gozua!

Inguma bati

Liliburu mardulan irin gozuak miskatzen
(zeure ego-bigunak, txorijen antzera, luma
bat soñian euki-ezafen) egaka ibilten
zara, lorarik-lora, Udabañiko inguma...

Mañe-miñez, liñuraturik begira nagotzu
zelan, ain lubuñia ixanik zeure bixija
zabiltzazan ain bizkoñ eta ain gogotsu
asetu eziñik bijotzan dozun egañija.

Zeure irudi-zati bat naz... ¡Goazen ba, auñera
idoro-arte, lei-bixiz mañe dogun loria!
Zarkitzen ba'dogu, nik, neuria ta, zuk zeuria...

¡Ez lañitu! ¡Eriogañik ez ixan ikara!
Geu, ilñda, jauzten ba'gara lenengo, luñera,
ofi matañiak jauziko dira geure ganera!

Zorakerija

Nik eztakiñ zer zan:
gaba ala eguna,
une bat ixan zan.

Mañagañek zirikatuta
—neure begi bijak itxirik—
ixar-bagako zeruetara
alaikiro zuzendu nintzan.
Argiñasunaren edeña
ixar-bagako zeruarena!
Gero, zeru goi-goietatik
—neure begi bijak zabalik—
uin-bako itxasuetara
jatsi nintzan mañasun-barik...
Iñuntasunaren tamala
uin-bako itxasuarena!

Aztu-barik gertakixunok
orain, mañasunezko izkiz,

uřez idatzirik daukodaz
ametsezko ingi zuriĵan,
beraz oroitzen nazanian
baře dagidan nasai-nasai.

Nik eztakiř zer zan:
gaba ala eguna,
une bat ixan zan.

Goyetako eduña

Egun otz eta lañotsu baten,
sagastijaren loratze edo,
Mañagañijen ames-antzera,
zeru goñik eduña yatsi zan
luñ zipotza koñore gañbijaz
yantziteko.

Orain,
beko leunetan, basa-ganian,
zuriñasuna da, bai, nagusi;
ta goyetan, mendi galuñetan
eduñ zuri-izoztuba dago
bere gañbitasun betikoña
erakusten.

Gero,
bijañko euzki bixi-bixijak
leuneko basatzen jañi dana

zikintzan lurperatuko dau
ain edertasun ikusgarija
ondaturik,

Baña,
mendi galurretako zuritasuna
eguzki'k bere izpi bixijak
sutsukiro bidaldu-aren be,
beti, goyetan ikusiko da

. . . . .

Goguaren ludiñak amesak
bana-banaka, galen itunak
bixirik lurperatuko ditu,
bixirik lurperatuko ditu,
baña, ¡O, goyetako eduña!:
ene bixitzako asmo-gotaña
bixi-nazan-arte iraungo da.

Edertasun Galdubak

Oi, mendi galuñetako eduñ zuriña!
(Ixadiren lora edeñ zoragañña)
Noizik-bein euzkijaren berotasunak
urtuten diñu zure soin-edeñtasunak.

Mendiñik bera datoñ bai, zure negaña...
Oi, eduñ zuriña! Lasteñ da, zoritxañez,
basa-luñ zikiñetan nastaurik, tatañez,
lengo soin gañbijaren irudi edeña.

Baña, ene, ezara zu bakañik eduñ...
Jolas nasai-nasayetan neskatz lirañak
galtzen dabez bijotzeko edertasunak.

Ezara bakañik eta, ez ixan bilduñ.
Zure gorputzoi gal eban euzki-indañak;
bañiz berena, atsegin bete-eziñak!

Oroitu gañezan...

*Urkiaga'tar Estépan, «Lauasetan»
ospatsubari, bijotzez.*

Negua da, bai,
negua.

Goyetan eduña nabari
eta lanbrua;
erékaldietan ujola
gustiz ugari.

Negua da, bai,
Negua.

¡Ezer be eztaukenakin oroitu gañezan,
geure eruz,
bide-ziof baten ilda jauzi eztañezan!

Juan zan udaro maña
ta ixildu ziran txorijen

txorotxiu entzungarriak
eta, lora berezijenak
izotzpian igartu ziran.

Axotsak luferatu ditu
azkanengo oñi zimelak
eta baso ta bidertzetan,
edergaritzat dakusguz, bai,
orbelezko azpiki loyak.

Kalerik-kale dabil, eske,
zazpi seme ta andria
daukon aita agurgarrija!
¡Burdiñolatik, askorekin
batera, jauñtiben kanpora!

Oi, ze tamal eta ze ilun
igaroten dira egunak
neguan,
nun berotu eta, gosia
nun asetu eztaukonantzat
etxian!

Lan-bila dabixanarentzat
lanik ez,
ta lan-egin barik inontzat
ezeñ ez!

Oi, zeñ ete da, zeñ
gosemiñez, janarija bilatu eta,
ezeñezaren samiña;
oi, zeñ ete da, zeñ
ate bakotxian
eskua luzatu eta idorotia
arpegi gogoñ iluna

Lan-bila dabixanarentzat
lanik ez,
ta lan-egin barik inontzat
ezeñ ez!

¡Au bixitz zori txafekua!
¿Nok esan ez, ba, nok, onela
bixi ixan baño il, edo
ezeñ bere ez ixatia
obeto ixango litzakela?

Begijak donokirantz jagi
baña, ai! bertan, ¿zeñ ikusi?
—Zeru goi-goitik luñeraño
ezta iluntasuna baño
leku gustijetan agiri.

Oi, ze tamal eta ze ilun
igaroten dira egunak
neguan,

nun berotu eta, gosia
nun asetu eztaukonantzat
etxian!

. . . . .

Negua da, bai,
negua.

Goyetan eduña nabari
eta lanbrua;
erealdietan ujola
gustiz ugari.

Negua da, bai,
negua.

¡Ta, ezer eztaukenakin oroitu gáñezan
geure efuz,
bide-ziof baten ilda jauzi eztañezan!

Uri iĭa

Gau iĭun baten begiak jasorik ortzira,
oroitz-bide leunetik, neure oin-azkaĭak
uĭferatu nenduben lengo amets zaĭak
biztanle bakaĭak ziran betiko urira.

¡Uri negargaĭa!
Ez etxe bat sutunik,
ez leyo bat zabalik,
ez argi bat bizturik.
Dana zan iĭuna,
dana zan ixĭla...
¡baltza ta iĭuna,
uri uts ta iĭa!

Len, jauregi edeĭaen jaube zan urian
etxe on bat be, sutunik eneban ikusten,
¡ta anei neurkin lebazan kale andian
tximistgurdi ez notin bat eneban arkitzen!

¡Uri negargaña!
Ez etxe bat sutunik,
ez leyo bat zabalik,
ez argi bat bizturik.

Dana zan iluna,
dana zan ixila...
¡baltza ta ituna,
uri uts ta ila!

Uri ilaren iluntasunaz afiturik,
susotz bat biztu neban neure oroimenian,
ta ¡ene alatza! neure aúfean egoan
gerixa, bixia, ari-tartean ixilik...

Jafi nintzan
ta bera, be, bai;
jagi nintzan
ta bera, be, bai;
ibil nintzan
ta bera, be, bai.

Ta irika, ele ixilez, itaundu eustan:
«¡Oñarte enozu ikusi
ala enozu ezagutzen?
Zuaz, ba, emetik aúfera zeure bidean
eta ilai bakean itxi
antzitasunian bixiten».

Txori donetsija

Txindořtxuba dabil mimenetan,
—ama-semiak alkař-izketan—
Txindořtxuba dabil mimenetan
izpař baři ta onak kantetan.

¡Oi, txori edeř txintxinlarija...
zeř izpař dakařk eure kantetan?

¡Amaren poza txoritxu ori
auřeratzen yakon bakotxian;
semiaren amuřuba, aři
edeř bat eskuban daukanian!

—Ama, ilko dot txindořtuu ori?
—Zer ¿Txindořa il? ¡ene bijotza!
Eztakixu zelan, txepetz-kaka
garbiřu eutson gure Jaunari?—

Oi, txori edeř txintxinlarija,
gustijen ařtian donetsija!

Bide-ziaŕ yoyala... Txepetxak
arpeia loŕu eutson Josuri,
eta txindoŕ poliŕ apalak
lasteŕ garbiŕu eutson maiteki.

—Ta, ama, pekatu da ilŕia...—
—Bai. Bai ene semetxu maitia,
pekatua da, eta, aundija
txoritxu apal ori ilŕia.—

Txindoŕtxuba dabil mimenetan,
—ama-semiak alkaŕ-izketan—
Txindoŕtxuba dabil mimenetan,
izpaŕ baŕi ta onak kantetan.

¡Oi, txori edeŕ txintxinlarija...
zeŕ izpar dakaŕk eure kantetan?

Ume itxastaraena

Bijañ, aundija nazanian,
neure ingizko ixontzijan
itxasora jungo naz ama;
bijañ, aundija nazanian...

Txipli-txapla, uin-ganetik...
Oi, norañte elduko nazan!

Neure ingizko ixontzijai
zikiriozko oyal zurijak
lotuko dautsodaz, gogoñki,
axiak putzitu dagixan.

Txipli-txapla, uin-ganetik...
Oi, norañte elduko nazan!

«Ixañak sortzen diran eñi
ikusgañira» elduko naz.

Ta eun ixañ ta artixañ bat
sañtuko ditut ixontzijan.

Ontzijaren argitasuna
kayera sañtzen nazanian!

Axoyal zabal-zabalakin
geldiro sañtuko naz poñtura.
¿Noren ixontzijak lekañke
eun ixañ eta artixañ bat?

Ontzijaren argitasuna
kayera sañtzen nazanian!

¡E, itxastañ!—esango dauste—
zeure ingizko ixontzijan
¡itxastañ gaste! ¿nundik dakañk
ofenbeste argi-ondasun?

Kayan entzungo dan txalotsa,
nik, edestuko dodanian!...

«Ixañen soñteñik dakañt»
—mañekiro esango dautset—
¡baña ingizko ixontzijan
ara ume bat jun biañ da!

Udabañiko eresija

¡Ixadiren edertasuua
Udabañiko goiz onetan!
Oi, bijotz, zegañik ezara
poztuten gauñko egunian?

Txoritxubak txoñotxiuka;
inguru legoñenak loran,
edoi urdiñak goi oztiñan...
¡Oi, zenbat oldozkun axian!

¡Axiaren abañots leuna
goyetago zugatz-añtian;
goyetako mañmaña gozua
arin, berantz datoñenian!

¡Zenbat alañasun ta algara
edertasunan magalian!
Oi, bijotz, zegañik ezara
poztuten gauñko egunian?

Mañagar lankide dodala
irudimen bixiz, sakonki,
ixadijaren oldozkunok
neuganutzen asiko ba'nintz...

Ames leitsuenakin bildurik
neure kutunai eskeintzeko...
Oi, zenbat ederñgai ezilkoñ
bañnian irako neukozañ!

Baña, bakañik nago,
bakañ-bakañik...
Oi, ene, zeñ dagiket
mañasun barik?

Ezpa'daukot nori opaldu...
¿Zetarako ainbat oldozkun,
zetarako bijotzeratu
zetako, ainbat ederñtasun?

Zorijontasuneko bidia
arantzaz idoro añen be,
¿zeñ ete noberan bijotza
jakiñia nori eskeñi!

Baña, bakañik nago,
bakañ-bakañik...

Oi, ene, zer dagiket
mañasun barik?

Nunai dauñkidaz emakumak.
—zenbat bijotz-eder mañe-min—
Nunai dauñkidaz emakumak
baña, bat be, etxat atsegin.

¿Zer dala-ta, ene bijotz
zer dala-ta ezaz poztuten?
Ainbat emakume-añtian
mañe bat eztozu añkitzen?

¡Ixadiren ederñtasuna
Udabañiko goiz onetan;
alañtasunaren sustañetan
bijotzaren tamaltasuna!

Nunai dauñkidaz emakumak
—zenbat bijotz-eder mañe-min—
Nunai dauñkidaz emakumak
baña, bat be, etxat atsegin.

Itun, bakañik nago,
bakañ-bakañik...
Oi, ene, zer dagiket
mañasun barik?

Egun labor ta urte luziak...

Eta,
egun labur
ta urte luziak digarotaz
itxaroten!
¿Nun bixi da
nun, ene kutuntxu maitia?

Atzo, iturira etor zan
neskatilia... ¿A ete da?
Ala, nabilen bakotxian
neure bidian daurkidana;
ala, leyotik, egunero
eskuaz agur dagistana;
ala, begitukeran, lotsaz,
burua makuitzen daustana?
¿Zein ete da
zein, ene kutuntxu maitia?
Biarbada,

bere uřezko ule eder
eta begi baltz samurakin
maitekiro ditxarost, bere
ames zoruntsuban bildurik...

Biarbada,
oldozkoř bein eta bařiro
albotik igaroko nintzan
bere, uřezko ule eder
eta ĵerdu ona! zirausten
begietara begiřu бага...

Biařbada,
ĵene! bein baņo geyagotan
mintzako giņan bideřtzetan...
ĵTa, ezkendun,
ezkendun alkařtu biotzik!

Eta,
egun labur
ta, urte luziak digarotaz
itxaroten!
ĵNun bixi da
nun, ene kutuntxu maitia?

Jon, Gastiarena

Itxasora doya Jon gastia.
—Maite'ren ama dauñki bidian—
Itxasora doya Jon gastia
kamaña dabela lepuan.

Jon gastiaren ituntasuna
itxasorako bide luzian!

Maite'ren amak, samuñ, diñantso:
¿Nora ua Jon, zoñuaz lepuan?
—Itxasora nua —darantzutso—
dantzatuteko uin-ganian.

—Jon, idatzi gero sañi-sañi
ta ez aztu zeure etxeuakin.
—Idazteko sañi? ¡Amaseikuakin
oba etxera arin etoñi!

—Tira, ba, ondo ibil danakin;
zatozaneko gure Maite, be...

—Eskeñikasko, andre Mikele,
enaz aztuko ez, itz oñekin.

Jon gastiaŕen alañasuna
itxasorako bide luzian!

Gau atan, Jon, zibuka ebiñen
kamañazko oe txukunian.

Gau atan, Jon, zibuka ebiñen
bere Maite'rekin, amesetan.

Uñen txipli-txapla gozua
itxas baketsubaren altzuan!

Arki-bidia

Aufe-itza	7
Areñozar	17
¡Ez autortu!.	21
Afain-saltzalia	23
Kabi utsa	25
Kolombo'ko belak	26
Liluratubarena	27
Izkuntza ixila	29
Baikortasuna	31
Zeugatik	32
Itxaropena	35
Atzipetubarena	36
Argija	40
Eta orain	41
Udako gaba.	43
Goxeko adikunea	45
Ilunabañak baseñijan	47
Arto opilak	49

Atsedenaldira	51
Gabekua	53
Itxaron ama.	54
Gaberdiko amesa	55
Inguma bati.	58
Zorakerija	59
Goyetako eduña	61
Edertasun galdubak	63
Oroñu gātezan	64
Uri ila	68
Txori donetsija	70
Ume itxastafarena	72
Udabañiko eresija	74
Egun labur eta urte luziak.	77
Jon gastiarena	79
Arki-bidia	81

1-1-n919

R.683

3,75